

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿القرآن﴾

دَعْلَم تَجْوِيد په موضوع يو منفرد كتاب

گلدسته د تجويد

﴿دَعْلَم تَجْوِيد ٲول اهم مسائل په شعرونو كښې﴾

تصنيف

احمد علي مرداني

فاضل جامعة العلوم الاسلاميه علامه بنورتي تاون كراچي

Ketabton.com

خوروڻڪه

اسلامي ادبي ٲولنه

يونيورسٲي روڊ مردان 0312-9818511

گلدسته د تجويد
منظوم

تصنيف

احمد علي مرداني

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دتجوید

﴿دَعْلَم تجوید بول اہم مسائل پہ شعرونو کبھی﴾

لیکونکے

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری ٹاؤن کراچی

خوروونکے

اسلامی ادبی ٹولنہ مردان

تقریظ

استاد العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهيم فاني رحمة الله تعالى عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده! اما بعد په
قران كريم كئسي د الله تعالى جل شانہ ارشاد دے: وَرَتَّلِ
الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً. قران كريم د الله تعالى رالير لے اخير مے كتاب
دے چي په خوږ نبي ﷺ حضرت محمد ﷺ نازل كړي
دے. ددي عظيم الشان كتاب چي څنگه معني او تفسير زده
كول ضروري دي دغه شان دا خبره هم ډيره اهميت لري چي
ددي كتاب قراءت او تلاوت دي هم د تجويد او قواعدو مطابق
اوشي. علم التجويد ډير لوئي علم او فن دے. په دي كئسي
ددي فن او علم ما هرينو ډير كار كړي دے او ډير كتابونه ئي
ليكلي دي. موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمد علي
مرداني صيب د طالب علمانو د زده كړمے او د يادولو د پاره په
پښتو نظم كئسي تياره كړمے ده. ماشاء الله ډير په ښه انداز ئي
په دي كئسي قواعد د تجويد د شعرونو په شكل پيش كړي دي.
زما د عاده چي الله كريم دي دي مختصر مے رسالي ته قبوليت
عامه وركړي چي ټول پښتانه ورته تري مستفيد شي. آمين

محمد ابراهيم فاني

خادم العلم والطلبه بجامعة دارالعلوم حقانيه اكوره خټك

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ هـ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دَ صَاحِبِ كِتَابِ یُو خُو خَبِرِی

دَ اللّٰهُ تَعَالٰی شَكَرًا وَ احْسَانًا دَمے چِی مَوْنِبْرَه نَبِی دَ حَضْرَتِ مُحَمَّدِ
رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ پِه اُمّتِ كِنِیْبِی پِیْدَا كِرُو اَو بِيَا نَبِی بِلِ احْسَانِ پِه مَوْنِبْرِ
دَا اَكِرُو چِی مَوْنِبْرَه لَه نَبِی پِه دُنْيَا كِنِیْبِی دَ دُنْيَا دَ ژَوْنْد تِیْرُو لَو دَ پَارَه یُو
عَظِیْم الشَّانِ كِتَابِ قُرْآنِ كَرِیْمِ رَا كِرُو . چِی دَ دُنْيَا اَو دَا خِرَدَ هَر یُو یُو
مَسْئَلِے دَ پَارَه كَافِی اَوْ شَافِی دَمے . دَغَه قُرْآنِ كَرِیْمِ بَانْدِی چِی
خُنْگِ پِه صَحِیْح لَو سَتَلُو بَانْدِی پِیْر اَجْر و ثَوَابِ مَقْرُر دَمے . دَغَه
شَانِ كِه كِه یُو اِنْسَانِ دَغَه قُرْآنِ كَرِیْمِ غَلَطُ اَلْوَلِی دَ هَغَه اِنْسَانِ دَ پَارَه
پِه اَخْرَتِ كِنِیْبِی سَزَا اَوْ وَعِیْدِ هَم شَتَه . دَدَغِی سَزَا اَوْ وَعِیْدِ نَه دَبِیجِ
كِیْدُو دَ پَارَه اَوْ لَو نَبِی اَجْرَدَ حَصُولِ دَ پَارَه پِه هَر دَوْرِ كِنِیْبِی عِلْمَاءِ اَوْ
قِرَاءِ پِه خِیْلِ خِیْلِ خَائِے زَبْر دَسْتِ مَحْنَتِ كِرِی دَمے . اَوْ دَا مَحْنَتِ بَه
تَرْقِیَا مَتَه یُورِی (اِنْشَاءُ اللّٰهِ) جَارِی وِی . چِی پِه بِنْتَه اَنْدَا زِ سِرَه دَ قُرْآنِ
كَرِیْمِ تَلَاوَتِ اَوْ كِرِی شِی اَوْ هَر یُو مُسْلِمَانِ پِه قُرْآنِ كَرِیْمِ كِنِیْبِی دَ
غَلَطُو نَه مَحْفُوظِ پَاتِے شِی . مَا هَم دَدَغِی مَقْصَدِ حَاصِلُو لَو دَ پَارَه
دَا مَخْتَصِرَه رَسَالَه دَ اللّٰهِ تَعَالٰی پِه فَضْلِ وَ كَرَمِ اَوْ تَوْفِیْقِ سِرَه تِیَارَه
كِرِی دَه . مَوْلِی كَرِیْمِ دِی نَبِی مَالَه اَوْ زَمَا وَ الدِّیْنُو ، تُولُو اُسْتَاذَانُو اَوْ
مَلِكُرُو لَرَه سَبَبِ دَ فَلَاحِ اَكْرُخُو یُو . وَ اللّٰهُ الْمُؤَفَّقُ وَ الْمَعِیْنُ . رِیْنَا تَقْبِلِ
مِنَا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ وَ تَبِّ عَلَیْنَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِیْمُ
وَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی خَیْرِ خَلْقِه مُحَمَّدِ وَ اَلِهِ وَ اصْحَابِه اَجْمَعِیْنِ .

ابوالقاسم احمد علی مردانی

یونیورسٹی روڈ خوره بانپه مردان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اولنی لیک

پس له حمده له صلوة دا بیان
 مبتدی دپاره خدایا کبری اسان
 مهربان شوکته په ما پرودیگار
 تاسوته به وړاندې کر مه خه اشعار
 مسائل می دتجوید کرل خه راجمع
 دالله نه پری داجر ساتم طمع
 عری کبھی چي ادا کله حرفونه
 مخرجونه یاد ساته او صفتونه
 دی ته وائی دقران علم تجوید
 نه دی گران بنه دے اسان علم تجوید
 دهر هغه خائے چي تکه ادا کی پری
 په مخرج سره دنیا کبھی به یاد پری
 پنخه تول دی مخرجونه دحرفونو
 یاد ساته دغه بیان دبنیادونو
 جوف او حلق سره کره ژبه شونہ نورے
 دخیشوم ورسره نوم شته دے که گورے
 دا اصول دمخارجو تول بیان دی
 لازمی دا پیژندل په هر انسان دی

مخارج دی بُنیادونہ دَ حرونو
 خانِ خیرساتہ ددغی بُنیادونو
 پہ کوم شان او کیفیت چي حرف اداشی
 صفتونہ بہ ترې جوړ ددې دُنیا شی
 دَ علم التجوید اہمیت او حکم

ہریو حرف صحیح لوستل دی ضروری
 دا لازم دی دتجوید پہ مبتدی
 دغہ حکم دَاللّٰہ ددې کلام دے
 معززہ دے عالی او چت مقام دے
 دغہ حکم دَ حدیثِ مصطفیٰ ﷺ دے
 چي دَ دو جہان دَ پارہ نُور زنادے
 داسے وائی پہ دُنیا کُشی عالمان
 پہ تجوید سرہ بنائستہ دغہ قرآن
 لحنِ جلی او لحنِ خفی

پہ دوہ قسمہ دا غلطی دَ مبتدی دی
 پہ غلطو کُشی ختہ جلی دی ختہ خفی دی
 غلطی غتہ چي وی دغہ دہ حرامہ
 پہ لحنِ جلی یا دیری دا تمامہ
 صفت پریدی چي دَ حرف کلہ بشر
 لحن جوړ بہ ترې خفی شی سراسر

دا دوه قسمه دی غلطی دهر انسان
 کله لولی چي دنیا کنبی خو ک قران
 بیچ ساته ددی غلطونه خپل وجود
 په دنیا درنه جوړ نشی چي مردود
 د علم التجوید موضوع

د قران الفاظ موضوع ده د تجوید
 تر قی غواړه د رب نه دمزید
 په تجوید سره دلوستلو تعلیم

په تجوید سره قران لوستل پکاری
 به تجویده ټول لوستونکی گناه گاری
 په تجوید سره لوستلو کنبی عزت دے
 به له دغی د دنیا د در ذلت دے
 په تجوید سره بنائسته بیکاری قران
 لکه تاج چي وی په سردیو انسان
 د علم تجوید مقصد او غرض

بنه صحیح د حرف ادا لری مقصد
 د تجوید د دغه حکم د ابد
 بنه بنائسته به پرې حرفونه د قران شی
 چي تابع خو ک د تجوید په دې جهان شی
 دا قران په دے تجوید سره بنائسته دے

ددي ژوند دپاره بنكله نمونه ده
 هر انسان په دغه علم بنائسته كيږي
 لكه گل دباغيچي ترينه جوړيږي
 دتجوید مرتبي

مرتبي دي دتجوید درم دجهان
 داسه وائي په دنيا كښي عالمان
 يو تدوير دمه، بل دمه حدربل ترتيل
 عالمانو بيان كړم دمه تفصيل
 ترتيل نوم دمه دبنه رواواطينان
 تلاوت چي كوي كله مسلمان
 حدروائي تيز لوستلو ته دنيا كښي
 بيان شوم دقاريانو په وينا كښي
 نه وي تيز او په مزه چي تلاوت
 دا تدوير دمه په دنيا كښي هر ساعت
 مرتبي دومره تجويد له په دنيا دي
 لكه څنگ چي درې نقطي دهر يو شادي
 دتجوید ارکان

لكه څنگ چي داودس فرض څلور دي
 دتجوید سره ارکان دومره په كور دي
 مخرجونه دحرفونو پيژندل دي

پيژندل دی دَ صفاتو او وئیل دی
 پیژندل دی دَ حرفونو ټول احکام
 هم عادت دَ بینه لوستلو کړه مدام
 د تجويد دَ پاره ټول دغه ارکان دی
 په ترتیب سره چې بره دا بیان دی
 دَ علم التجويد فائده

خوک چې لولی په تجويد سره قرآن
 دارضاده دَ اللّٰه غنی سبحان
 دَ رسول اللّٰه ﷺ رضاشته په دے کار
 شته رضاد اولیاؤ په دغې لار
 آخرت کنبي ئې بدله ده نعمتونه
 ملاوېری به په دغې جنتونه
 دَ تسمیے او تعوذ بیان

هر کله چې تلاوت کړم دَ قرآن
 درې صورت ته یادساته ددې جهان
 یابته ته شروع کوم سر نه سورت
 یاد مینغ نه به کوم ته تلاوت
 یابته ستا مینغ کنبي سورت نه ابتدا وی
 درې حالت ته به دادلته کنبي تل ستا وی
 دَ اول صورت نه راشه خآن خبر کړه

تعوذ او تسمیہ دوارہ پہ سر کرہ
 تعوذ او تسمیہ دل تہ را غلے
 دا عمل دے د محبوب نبی ﷺ دیر بشکلے
 دویم صورت کنبی تعوذ وئیل بہتر دی
 دا کارونہ دثواب د ہر بشر دی
 تسمیہ کنبی ہر بشر لہر اختیار دے
 دثواب دا پہ کارونو کنبی یو کار دے
 دریم صورت کنبی تسمیہ ہر خائے را غلے
 خیر دار ترینہ ہر بشر دے ہر یو کلے
 دتویے دسورت حکم بل جُداد دے
 ہفہ حکم راشہ لانڈی دل تہ داد دے
 تسمیہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دا حصہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دتعوذ او تسمیہ تفصیل

کتہ سورت نہ ستاوی چرے ابتدا
 تعوذ کرہ تسمیہ سے سرہ ادا
 صورتونہ ترے جور پری تہول خلور
 وصلی کُل او فصل کُل نہ پس دی نور
 شتہ فصل اول وصلی ثانی صورت
 خلورم ئی دے الہ پہ حقیقت

پہ خلو رو کنبی چي بره ذکر دای
 درے صورتہ پہ کنبی دلته تہول روادای
 وصل اول بیافصل ثانی صورت
 ن ناروادے دا صورت دَ تلاوت
 نور ددی نہ علاوہ چي درے ادا دی
 دغہ درے وارہ ہر خائے کنبی تل روادای
 دَ مخارجو بیان

دَ مخرج مثال دَ کوردے دَ بنیاد
 بی بُنیادہ کور لیدلی چا آباد
 حلق یا ژبہ یا وی شونہ دَ انسان
 دَ کوم خائے نہ ادا کی پری چي بیان
 مخرج دغی خائے تہ وائی پہ دُنیا
 دَ قاریانو علم اؤدہ وینا
 مخرجونہ تہول دی اُولس دَ حرفونو
 دا بیان دے یقینی دَ کتابونو
 چي ساکن وی دَ الف سرہ واویا
 جوفی نوم ددی مخرج دے پہ دُنیا
 دَ همزې سرہ چي جمع کرے بیہا
 ادا کی پری دوی دَ حلق پہ انتہا
 مینخ دَ حلق دے عین او حالہ پہ جہان

خیال ساتی ددی خبری عالمان
 غین او خاد حلق اُخر نہ ادا کی پری
 پہ لفظونو کبھی چھی کلہ بیان پری
 د اُخر ژبے سرہ لہات چھی مل شی
 قاف بہ جو پرتری د دنیا پہ ہر منزل شی
 لہرا لاندی ہریو قاف نہ کاف ادا دے
 دامخرج ددغی قاف نہ بل جُدا دے
 مینغ د ژبے کتہ تالو سرہ شی مل
 جیم د شین سرہ راخی پہ دی منزل
 یا حرکت لرونکی، دارنگ یا د لین
 ادا کی پری ددی خائے نہ پہ بہترین
 کتہ دا ژبہ ددی ژامی سرہ مل شی
 جو پریہ ضاد تری د دنیا پہ ہر محفل شی
 یو د ژبے غارہ بل کپہ شمیرانیاب
 ثنا یارُباعی دوارہ د ہر باب
 ہم اُورے د ضوا حک شی چھی تمام
 ادا کی پری ددی خائے نہ ہریو لام
 یو د ژبے غارہ بل تالو کپہ برہ
 نون ددلتہ نہ ادا کپہ بنیہ پہ نہرہ
 لہر د نہ چھی د نون نہ خوک شی کلہ

را ادا بہ شی ددی خائے نہ پہ خپلہ
 کپرہ دپاس غائبونو بیخ دژیے سر
 طاء، تا، دال تری ادا کی پری پہ ہر در
 ژیے سر نہ ادا کی پری ظا اوٹا
 چہ شی یو دثنا یا غارہ علیا
 دا مخرج دھریو ذال دے دجھان
 داسی وائی دقران دغہ قاریان
 مینغ چہ شی دثنا یا دژیے سر
 ورتہ خیال کوہ دنیا کبھی پہ نظر
 دا دصاد اوزا د سین دے یو مخرج
 دا بنائستہ یر بہترین دے یو مخرج
 مینغ دلاندی شونہی دے مخرج دفا
 چہ شی یو دثنا یا غارہ علیا
 کلہ شونہی چہ دا دوارہ یو خائے کی پری
 واوا بباء سرہ ہر میم تری ادا کی پری
 دغٹے مخرج خیشوم دے بیان شوے
 بنائستہ دی سرہ دنیا کبھی قران شوے
 مخرجونہ دحرفونو دی داتول
 بنیادونہ دحرفونو دی داتول

★★★★★★

د خلی غائبونه

ثنا یا اوربعاى خلو ر خلو ر
 بیانیا اب اوضوا حك شته دُومره نُور
 طواحن غائبونه دولس شته په شمیر
 نواجذ خلو ر چي نه شی درنه هیر
 شل غائبونه د اضراس شول دغه شان
 دوه دیرش خله کښي شول غائبونه د انسان

د صفاتو بیان

د صفت معنی راغلی ده حالت
 د یاد شو په معنی د کیفیت
 ټول صفات لری دوه قسمه د جهان
 لازمی او عارضی دی عالیشان
 لازمی نه جدا کیږی له حرفونو
 خیال ساته ددغي ټولو صفتونو
 عارضی صفت وی حرف کښي کله کله
 کله کله دا د حرف نه بیل شی خپله
 د اښکلا وی د حرفونو د جهان
 که د نیا کښي ورته خیال او کږی انسان
 په دمه هر یو حرف بنائسته لکه د گل شی
 خوشبودار مشک و عنبر د هر محفل شی

خيال كوه ددغي ٿولو ٻيڻه تمام
 داسي وائي ٻه دنيا ڪنبي خاص او عام
 صفاتِ لازمه

چي د حرف سره يو ڄاڻي ٻه هر مڪان وي
 دا صفت به لازمي ددي جهان وي
 چي جدا ترينه ٻه يو مقام ڪنبي نه شي
 چي جدا ترينه ٻه يو ڪلام ڪنبي نه شي
 ورتي وائي خاص او عام صفت لازم
 ورتي وائي ٿول تمام صفت لازم
 ياد ڪر ٻه اولس لازمي ٿول صفتونه
 ڄنگ چي اولس دي ياد شوي مخرجونه
 لس صفات درنه هيرنه شي متضاد دي
 ضد پنڄهه د پنڄو دلته ڪنبي ٿول ياد دي
 ووه دي غير متضاده ٿول صفتونه
 دا صفات لري جدا جدا حرفونه
 د صفاتِ متضاده بيان

ٿول پنڄهه د پنڄو ضد دي متضاد
 دا صفات ٻه دي صفت سره دي ياد
 لس حرفونه مهموسه دي د جهان
 نور راغلي جهريه ٿول د قرآن

لس حرفونہ مهموسہ لری صفت
 کرہ فحٹتہ شخض سرہ سگت
 جہر نوم داوچت والی اوقوت دے
 نرم والے مهموسہ کنبی ہر ساعت دے
 دریم صفت دصفتونونہ شدت دے
 داشامل زمونر پر سرہ پہ تلاوت دے
 تبول دی نولس مجھورہ پہ شمار حرفونہ
 جہر سرہ بنائستہ کیپی دالفظونہ
 دشدت معنی سختی دہ دجہان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 پہ اتو حرفونو کنبی صفت شدت دے
 مجموعہ کنبی دا جدقظ بگت دے
 بل شدت تہ مخامخ صفت رخوت شتہ
 نرم والے پہ کنبی پروت پہ ہر جہت شتہ
 لکہ خنگ چپی دمنفوش شین دے شین
 دا آواز دے دنرمے بنہ بہترین
 درخوت حرفونہ شپارس دی پہ کور
 دشدت اوتوسط دی کور کنبی نور
 پنخہ تبول متوسط دی معتبر
 مجموعہ دتوسط دہ لن عمر

نة اواز پة کنبی بندی پری دانسان
 بین بین ورتہ ہم وائی پہ جہان
 پہ صفاتو کنبی پنعم دے استعلا
 ووة حرفونو کنبی راغلی پہ دنیا
 خص ضغط قظ ددی ده مجموعہ
 د حرفونو استعلاء ده دا حصہ
 ضد شپیم د استعلاء دے استفال
 تہول لری دوویشٹ حرفونہ دکمال
 د اطباق صفت نہ خان کرہ بنہ خیر
 تہول خلور لری حرفونہ پہ ہر در
 طا او ظا سرہ ملگر مے صاد او ضاد
 مطبقہ سرہ دی دا حرفونہ یاد
 د اطباق ضد انفتاح دے ہر ساعت
 تہول پنخویشٹ حرفونہ دالری صفت
 پہ اذلاق صفت کنبی شپری دی تہول حرفونہ
 فر من لب کنبی دی دا صفتونہ
 دغہ تہول متضادہ صفات شول تیر
 در نہ نة شی تلاوت کنبی چہی دا ہیر
 خیال ساتھ ئی تلاوت کنبی ہر ساعت
 بنائستہ کی پری پہ دے ہر خائے تلاوت

دصفات لازمه غير متضاده بيان

لکه څنگ دفاتحے چي ووة آیات دی
 دؤمره غير متضاده له مقامات دی
 لکه څنگ چي ووة آسمانه دجهان دی
 دؤمره غير متضاده صفات بیان دی
 ټول دی ووة منفرده صفات دُنیا کښي
 دا دی غير متضاده هره وینا کښي
 پنځو حرفو کښي راغله قلقله ده
 قُطْبُ جَدُّ کښي پرته دامجموعه ده
 یو صفت دے په صفاتو کښي صغیر
 ذکر کرے علماء دے په تحریر
 زاد صد سره کره جمع بل کره سین
 دصغیر حرفون نه درے دی دا حسین
 یو صفت دے دصفتون نه تکریر
 رپیل دل دژبے را کښي په تقریر
 یو صفت دتفشی شته په یقین
 دا صفت لری یو حرف هغه دے شین
 شین چي کله په دُنیا کښي ادا کیږی
 آواز خُله کښي ورسره پوره خوریږی
 ښه په نرمه ادا کیږی حرف دلین

دغہ دوه حرفونہ دی بنہ بہترین
 واونہ مخکبھی چي وی زور داپہ هر در
 زور دِیاء نہ مخکبھی وی چي پہ نظر
 ہلہ داصفت بہ دلته کبھی موندے شی
 ہلہ داصفت ییادلته کبھی راتلے شی
 انحراف صفت دَراء سرہ دَلام دے
 چي یو بل تہ مائل کیری نو تمام دے
 یوصفت استطالت دے معتبر
 دغہ ضاد سرہ موندے شی پہ هر در
 دغہ غیر متضادہ دی صفتونہ
 چي ملگری دَئیائی دی حرفونہ
 دَصفاتِ عارضہ بیان

عارضی صفت وی حرف کبھی کلہ کلہ
 لکہ خنگ چي رانرے شی او پبلہ
 تہول لری دغہ صفت اتہ (8) حرفونہ
 بنائستہ کیری دَقران پہ دے لفظونہ
 لام اوراء سرہ چي میم ساکن کرے نور
 نون ساکن سرہ شُول دا حرفہ خلور
 دغہ رنگ دے میم اونون هر مشدد
 داتنویں دے دغہ رنگ ہم معتمد

همزه هغه چي لرونڪي مخڪڻي زوروي
 واوساڪن نه مخڪڻي پيڻ چي په يو دروي
 هريو ڄائے ڪڻي چي ڏيا نه مخڪڻي زيروي
 ڀڻه ڦاري دے چي آگاه له دے نه ڏيروي
 دَلام قاعدے

ڪه ڏ پاڪ اللہ ڏنوم نه مخڪڻي زوروي
 غت به لام ئي په لوستلو سراسروي
 د اللہ نه مخڪڻي پيڻ راشي چي ڪله
 لام ڏ پاڪ اللہ به غت وائے پخيله
 ڪه ڏ لام نه مخڪڻي زيرو راشي قرآن ڪڻي
 نري وايه دغه لام په ٽول جهان ڪڻي
 دغه دوه دي مقامات ڏ ڏڪ لوستلو
 لام ڏ پاره دي راغلي په وئيلو
 نور ڏ دوو (2) نه چي دي ڄومره مقامات
 نري لام هلته راغلي په حالات
 ڏڪ ويئلو ته تفخيم ڏ جهان وائي
 نري ڪولو ته ترقيق دغه شان وائي
 په و اللہ ڪڻي لام ڏيل راڄي هر حال
 نري لام ڏ ڀڻم اللہ لري مثال

★★★★★

دَرَا قَاعِدِے

غتِ لوستلو تہ تفخیم پہ جہان وائی
 نرې والی تہ ترقیق دغہ شان وائی
 غتِ لوستل معنی راغلی دَ تفخیم دہ
 دا پہ را کبھی دَر حمان او دَر حیم دہ
 نرې کولو تہ ترقیق پہ دُنیا وائی
 داسے دل تہ کبھی قاریان عالمان بنائی
 اِرْجِعُوا ئی دے مثال ددی جہان
 رانرې ددی مثال دہ پہ بنے شان
 رانہ مخکبھی زور او پیش کتہ پہ دُنیاوی
 داساکنہ را بہ دکہ د دُنیاوی
 پہ ہر خائے کبھی ورتہ بنے او کرہ نظر
 دَ حرکت نہ ئی کرہ خان پورہ خیر
 زور او پیش کتہ وی دَر اَدَسَر دَ پاسہ
 دالوستل بہ غتِ بنائستہ وی ستا دَ لاسہ
 دا دَش د سرہ راخی ہم کلہ کلہ
 بی لہ زیرہ بہ داوی ہر خائے پہلہ
 دا دَ زیر سرہ چہی راشی پہ یو در
 نرې وایہ دغہ را پہ ہر بشر
 را ساکنہ وی ساکنہ مخکبھی بلہ

مخکبئی زیر سرہ بہ داشی نری خپلہ
 را چئی وی دِ اِمالے پہ ہر حالت کبئی
 نری وایہ دغہ را پہ تلاوت کبئی
 زیر لرونکے داسی را پہ ہر مقام
 چئی دَروم سرہ اُدی پری شہ تَمام
 نری وایہ دغہ را پہ ہر حالت کبئی
 یاد ساتھ دغہ بیان پہ تلاوت کبئی
 دَمیم اونون مشدد قاعدہ

نون او میم لری غنہ ہغہ صورت کبئی
 مشدد چئی دوارہ راشی تلاوت کبئی
 دَمیم ساکن اونون ساکن قاعدے

لکہ خنگ چئی درے نقطے دَٹا او پادی
 حالتونہ میم ساکن لہ دومرہ دادی
 درے حالتہ دی دَمیم ساکن پہ شمار
 یو ادغام دے، بل اخفا او بل اظہار
 کَہ دَمیم ساکن نہ وروستو وی میم بل
 نُومُدغم بہ شی دَمیم سرہ میم خپل
 دغنی سرہ بہ دغہ شی لوستلے
 دَادغام صورت دا ہر چادے لیکلے
 کَہ دَمیم ساکن نہ وروستو راشی باء

نو پِه ميم کڻي به غڻه وي دَ اخفاء
 ميم اوباءِ که وروستو راشي پِه يولار
 دلته کيڙي پِه هر خائے کڻي تش اظهار
 دا حالت دَ نون ساکن شولو تمام
 قلب سره ئي معتبري ٿول احکام
 دَ نون ساکن اوتنوين قاعدے

اخفاء، قلب سره، اظهار، ادغام کره نور
 نون ساکن لري احوال دغه خلور
 پِه تنوين کڻي ٿول جاري کره دا بيان
 نون ساکن دَ پاره حکم دَ جهان
 نون ساکن اوپه تنوين کڻي شته اظهار
 که دَ حرفِ حلقی وروستوشي پِه لار
 پِه دوه قسمه بيان شومے هر ادغام دے
 يو غڻه سره، خالی ئي بل مقام دے
 يَنْمُو ٿول خلور حرفونہ دَ غڻي دي
 بي غڻي چي لام اورا دي ورپسي دي
 بل دوه تڪونه جور شوي دے يو کور
 حکم خلقو بيان کرے ورله نور
 نون ساکن تنوين به ميم سره بدل شي
 که دَ نون نه پس وي دانو دا به تل شي

قلب دے نوم ددی بیان پہ دی صورت کنبی
 چپی دنون نہ پس وی بآء پہ تلاوت کنبی
 دغہ وخت کنبی یو غنہ بلہ اخفاء ده
 دا خبرہ بیان کرے علماء ده
 پہ نون ساکن او تنوین کنبی فرق

نون ساکن لیکلے شی لکہ فَمَنْ
 تنوین نہ یشکارہ کوی بل تہ بدن
 نون ساکن وئیلے شی پہ هر حالت کنبی
 دَهر وصل او دَوقف پہ صورت کنبی
 دَتنوین نون بہ شی وصل کنبی لوستلے
 دغہ وقف کنبی ہیخ چا نہ دے لیدلے
 ادغام او اظہار

لکہ خنک چپی تبول پنخہ ددین ارکان دی
 دَادغام دُومرہ قسمونہ پہ جہان دی
 یو مثلین دے دغہ تام پہ مقام دے
 دَقسمونو دَادغام نہ یو ادغام دے
 شتہ دے قسم مُتَجَانِسین یو بل
 داناقص او تام راخی پہ هر محفل
 بل تہ وائی مُتَقَارِبِین تمام
 کلہ کلہ داناقصہ وی ادغام

دَمَخْرَجَ صَفَاتِ سِرِّهِ دَ حَرْفِ كَفْتَارِ
 بِنَاءٍ وَاضِحَةٍ تَهْ وَثِيلِ شَيْ اِظْهَارِ
 مَدِّ اَصْلِيٍّ اَوْ مَدِّ فِرْعَوِيِّ

تَوَلَّ حَرْفُونَهُ بِنَاءً رَاخِ كَلِّ پَهْ خَيْلِ مَقْدَارِ
 وَرْتَهْ وَاثِيٍّ مَدِّ اَصْلِيٍّ پَهْ كَفْتَارِ
 دَا تَعْرِيفِ دَمِ دَمَدِّ اَصْلِيٍّ بِيَانِ
 دَا سَمِ وَاثِيٍّ پَهْ دُنْيَا كَنْبِيٍّ تَوَلَّ قَارِيَانِ
 اَصْلِيٍّ مَدِّ مَدِّ ذَاتِيٍّ سِرِّهِ يَادِي پَرِي
 كَلِّهِ كَلِّهِ پَهْ طَبْعِيٍّ هَمْ بِيَانِي پَرِي
 مَوْقُوفِ نَهْ وِي اَصْلِيٍّ مَدِّ پَهْ خَهْ سَبَبِ
 بَسِّ مَقْدَارِ دَ اَصْلِيٍّ مَدِّ لَرِي طَلْبِ
 پَهْ سَبَبِ بَا نَدِيٍّ مَوْقُوفِ چِي وِي يَوْمَدِ
 وَرْتَهْ وَاثِيٍّ دَا دَمَدِّ فِرْعَوِيِّ حُدِّ
 فِرْعَوِيِّ مَدِّ لَرِي پَهْ جَمْعِ دَوَهْ اَسْبَابِ
 دَهْمَزَمِ سِرِّهِ سَكُونِ كِرْهْ دَا عَرَابِ
 اَصْلِيٍّ هَرْ خَائِئِ هَرْ حَالَتِ كَنْبِيٍّ شَيْ لَوْ سَتَلِ
 عَارِضِيٍّ وِي كَلِّهِ كَلِّهِ غَرْخِي دَلِ
 دَمَدِّ مَتَّصِلِ اَوْ مَدِّ مَنفَصِلِ بِيَانِ

كَلِّهِ سَبَبِ دَ فِرْعَوِيِّ مَدِّ چَرْمِ هَمْزَهْ وِي
 مَتَّصِلِ، مَنفَصِلِ قَسْمِ بَهْ دَا دَوَهْ وِي

متصل مددے یاد شوے پہ واجب
منفصل تہ جائز وائی ہر طالب
دَ (ساکن اعتبار سرہ) دَ مد قسمونہ

دَ ساکن چہی مد کبھی راشی اعتبار
دوہ قسمونہ ترے جو پری پہ ہر لار
یو لازم دے بل جائز سرہ دے یاد
دَ ساکن کوردے پہ دے سرہ آباد
پنخہ قسمہ دَ لازم شتہ پہ ہر در
دوہ قسمونہ دَ جائز دی معتبر
دَ مد لازم قسمونہ

لازم مددے پہ پنخہ قسمہ کبھی بند
پیدا کی پری تلاوت کبھی پہ دے خوند
یوتہ وائی کلمی او مثقل
کلمی مخفف دے ورسرہ بل
یو حرفی مثقل مد شتہ دے لازم
بل حرفی مخفف یاد ساتھ دائم
پنخہ دے مد لازم سرہ دلین
دا پنخہ قسمہ دَ مد شول بہرین
دَ مدونو مقدارونہ

مقدار در پری حرفونہ در پہ در

توسط دے مینغ دَ طول او دَ قصر
 خپل مقدار سرہ را خکل دَ حرف وینا کنبی
 دوہ حرکتہ دی دَ قصر پہ دُنیا کنبی
 زیات را خکل دَ طول تعریف دے حقیقت
 شپہ حرکتہ ئی مقدار دے ہر ساعت
 پہ اصلی مد کنبی را غلے تل قصر دے
 توسط پہ متصل کنبی معتبر دے
 منفصل کنبی توسط شتہ دَ جہان
 لکہ خنگ چہ طول لازم کنبی دے بیان
 پہ وقفی مد، عارضی کنبی طول بہتر دے
 توسط سرہ جائز پہ کنبی قصر دے
 دَ ہمزے قاعدے

لکہ خنگ چہ دوہ نقطی دَ ہر یوتا دی
 دَ ہمزے دُومرہ قسمونہ تل ادا دی
 نہ پتہیری ہر ساعت چہ شی لوستلے
 قطعہ دغہ پہ نوم شی رابللے
 پہ شروع کنبی وصلیہ ہمزہ لوستے شی
 مینغ کنبی دغہ پہ وینا را غر خیدے شی
 دَ اسمونو پہ شروع کنبی الف لام
 وصلیہ ہمزہ لری دغہ مقام

زور لرونکے دا همزه په هر مقام وی
 رنگ په رنگ دا مثالونو کښي مدام وی
 که دریم حرف د فعل پیش لری دنیا کښي
 پیش په سربه دا همزه شی په وینا کښي
 که دریم حرف د تکی زیر لری یا زور
 زیر لری به دا همزه په دغې در
 اِسْمٌ، اِیْنٌ، اِبْنَةٌ د هـ ر ی و لار
 وصلیه همزه لری زیر په گفتار
 ورسره شته رنگ په رنگ نور مثالونه
 د همزه وصلیه دای حالتونه
 که همزه د فعل وی په ابتدا کښي
 دا قطعی د زور سره ده په دنیا کښي
 یو صیغه د مضارع متکلم ده
 دا واحد صیغه قطعی ده او دائم ده
 همزه توله قطعیه دی هر خائے نورے
 وصلیه نه علاوه چي داشوے تیرے
 پنځه فعله که موجود وی په یو دار
 په دریم حرف ورسره پیش وی په گفتار
 د کسرے نه به همزه دا محروم نه وی
 همزه دلته وصلیه به مضموم نه وی

اِسُوَا اِيتُوَا اِقْضُوَا درمے شول دغہ شان
اِبْنُوَا اِتْقُوَا دوه نوردي دَجْهَان

حروفِ مدہ

واونہ کلہ چي پيش راشي مقدم
زير ديانہ مخکشي وي چي هغه دم
دالف نہ مخکشي زور چي په جهان شي
دغہ درمے وارہ ساکن چي دغہ شان شي
پہ مدہ حروف سرہ دغہ ياديري
کتا بونو کشي زمونرہ بيانيري
ولا زور اوزيردي شمار ہم په مدہ کشي
ولا پيش دلته راغله هر حصہ کشي
دغہ درمے وارولہ حکم مقدم دے
دا بيان دهر بيان نہ پيراهم دے

حروفِ لين

واواويانہ مخکشي کلہ چي وي زور
دغہ دوارہ ہم ساکن چي کپري په سر
ورتہ وائي دوه حرفونہ تول دلين
اداشوي بنه په نرمہ بهترين

دوقف بيان

ساہ کة اخلے دادے وقف شريعت کشي

اُدریدل دی دَقران پښه تلاوت کښي
 اُدریدل غواړي انسان کله ناکله
 بندوی هغه قران کله ناکله
 یو پښه خپل اختیار سره انسان اُدریږي
 بل هغه چي تلاوت ورته گرانېږي
 نور کولې هغه نشي تلاوت
 نو مجبوره دې ساه اخلې دا ساعت
 اول وقف اختیاري دې جهـان دې
 چي پخپله د انسان ختم بیان دې
 بل پښه اضطراري یاد دې در پښه در
 مجبوراً کوی دا وقف هر بشر
 که معنی پري نه بدلیږي تلاوت کښي
 دغه دواړه دی روا پښه شریعت کښي
 پښه معنی باندې نظر چي د انسان وی
 علاماتو ته ئي خیال چي د قران وی
 دا پښه وقف اختیاري سره یادېږي
 کتابونو کښي پښه دې نوم بیانېږي
 ساه شی لنډه نور لوستل چي پښه چاگران شی
 گران چي ده له تلاوت دې قران شی
 وقف دې اضطراري پښه دې صورت کښي

خیال کوہ ددغی دواروتلاوت کنبی

دوقف قسمونه

تبول پننخه قسمه دوقف دی بیان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 یولازم دے بل مطلق پہ هر مقام دے
 دغه وقف پہ قرآن کنبی خاص او عام دے
 جائز هم شته مجوز پہ تلاوت کنبی
 مَرخص پننخم راغلی دے صورت کنبی
 دا پننخه قسمه دوقف دی راغلی
 ادا کی پری ایاتونہ پہ دی بشکلی
 ضروری اولازم وقف دے پہه میم
 ادریدل دی رواشی پیه زاجیم
 ادریدل دی هم پہ طاباندی راغلی
 ادا کی پری ایاتونہ پہ دے بشکلی
 دائره وقف دپاره خائے پہ خائے ده
 دغه نخه دایت دجدائے ده
 قف سره پہ هر مقام بانندی ادریره
 بلے ساه سره بیامخ کنبی روانیره
 دا بهتردی دقرآن پہ تلاوت کنبی
 داسے وائی عالمان پہ دے صورت کنبی

وقف النبی (ﷺ) دے راغلیے پہ قرآن کنبی
 دغہ خائے دُدریدو دے پہ جہان کنبی
 دلته وقف دُنیانو سردار (ﷺ) کرے
 وقف دلته کنبی نیکانو بار بار کرے
 قاف چي کله وی یواخے پہ قرآن کنبی
 وقف دلته بعض گنری پہ دے جہان کنبی
 دَسکتے شتہ پہ قرآن کنبی علامت
 بند وُل دی پہ دے سرہ تلاوت
 ساہ چي ماتہ درنہ نشی پہ جہان
 لِر ساعت نہ پس جاری کرہ خپل بیان
 داتعریف دَهر سکتے دے پہ جہان
 داسے وائی پہ دُنیا کنبی عالمان
 وقفہ ہم وائی سکتے پہ قرآن کنبی
 خیال ساتھ ددغی هر خائے هر بیان کنبی
 صل بہ کله کله ستاشی پہ نظر
 اُدریدل نہ اُدریدل دی برابر
 لامطلب لری چي نشتہ اُدریدل
 تلاوت جاری ساتھ دلته کنبی خپل
 پہ محل دُوقف اُدی پرہ صحیح
 تام کافی حسن شتہ وقف ہم قبیح

کتہ خوک اُوکری اعتبار دَ کیفیت
 تہول خلور قسمہ بہ جور شی دا ساعت
 یو ابدال دے بل دے روم سرہ اسکان
 دَ اشمام سرہ شتہ وقف دغہ شان
 دَالُہ فضل و کرم سرہ کتاب
 ختم شولو ضروری ترینہ ہریاب
 پہ اُخر کبھی بیاسلام پہ محمد ﷺ
 دا سحر سرہ ماہنام پہ محمد ﷺ
 ورسرہ درود زہ وایم پہ نبی ﷺ
 چہی بُنیاد دے پہ دُنیا دَ ہر ولی
 ورسرہ ئی شہ پہ ال تل سلامونہ
 پہ بنائست ئی پہ جمال تل سلامونہ
 بیاسلام دے پہ اصحاب دَ محمد ﷺ
 دا سلام دے پہ ہریاب دَ محمد وی
 زہ پہ سرہ ختم وومہ خپل کتاب
 رتہ کپہ رانہ قبول پکبھی ہریاب
 تمت بفضل اللہ تعالیٰ وبتوفیقہ رنا تقبل منا انک انت السميع العليم . وتب علينا
 انک انت التواب الرحيم . والحمد لله تعالیٰ علی ذالک . وصلى الله تعالى على خير
 خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين .

جمعة المبارک 11 رمضان المبارک ... ستمبر 2008

دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

خورونکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**